

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

Рішення вченої ради Сумського державного університету з питання: «Стан організаційної роботи та методичного забезпечення заочної та дистанційної форм навчання та основні завдання щодо підвищення якості підготовки фахівців в сучасних умовах»

Заочна та дистанційна освіта в університеті мають розгалужену систему управління освітньою діяльністю та її забезпечення. В структурі ЦЗДВН у різних регіонах України функціонує 44 територіальні центри дистанційних комунікацій, які мають на меті поширювати технології дистанційної освіти під час підготовки фахівців, а також надавати консультації та всебічну підтримку студентам університету щодо використання дистанційних технологій навчання. Координують організаційно-методичну та профорієнтаційну роботу кафедр заступники директорів (деканів) із заочно-дистанційного навчання.

За 18 років впровадження дистанційного навчання було створено близько 1400 дистанційних курсів, 1200 віртуальних тренажерів, 600 відеолекцій та 160 тис тестових завдань для самостійної роботи. В університеті успішно функціонує онлайн-студія та вебінар-студія, які на професійному рівні забезпечують проведення онлайн занять та консультацій для здобувачів освіти, двосторонній аудіо- й відеозв'язок викладача і студентів, можливість для презентацій і віртуальних демонстрацій освітнього контенту, запис і онлайн трансляцію навчальних відеоматеріалів.

Дистанційна освіта базового ЗВО у 2022/2023 н. р. – це 32 освітні програми, 556 дистанційних курсів та 236 викладачів, які підвищили кваліфікацію за програмами «Електронні засоби та дистанційні технології навчання», «Електронні технології навчання у СумДУ», «Експерти як учасники процесу розроблення дистанційних курсів». При розробленні дистанційних курсів з авторами взаємодіють рецензенти проекту, які виконують змістовно-наукову перевірку навчальних об'єктів та експерти, які забезпечують контроль за дотриманням методичних вимог до навчальних об'єктів дистанційних курсів, а також модератори ОМЦТЕН. У свою чергу зі студентами-дистанційщиками комунікують тьютори випускових кафедр (викладачі, які допомагають в організації навчального процесу, проводять консультації щодо особливостей роботи в системі дистанційного навчання тощо).

Для стимулювання роботи викладачів по супроводженню та розробці дистанційних курсів в СумДУ сформована нормативна база, що включає в себе більше 20 відповідних документів. В поточному навчальному році, незважаючи на складну економічну ситуацію під час воєнного стану, були внесені зміни до «Положення про розроблення та атестацію дистанційних курсів у СумДУ» (версія 02) в частині заохочення розробників, а також зміни в «Методиці визначення рейтингу структурних підрозділів» в частині врахування стану готовності дистанційного курсу при формуванні рейтингу відповідного підрозділу. Також стимулом для викладачів кафедр щодо розроблення і впровадження дистанційних курсів є не тільки система фінансового заохочення, а й можливість використання викладачами навчального контенту дистанційної освіти для здобувачів денної форми навчання.

У 2022 році прийом на заочну форму відбувався за 20 спеціальностями освітнього ступеня бакалавр та за 24 спеціальностями освітнього ступеня магістр, а за дистанційною формою – за 14 спеціальностями освітнього ступеня бакалавр та за 13 спеціальностями освітнього ступеня магістр. Відкрито нову освітню програму за освітнім ступенем «бакалавр» заочної та дистанційної форми навчання за спеціальністю 142 «Енергетичне машинобудування» та за освітнім ступенем «магістр» заочної форми навчання за спеціальністю 229 Громадське здоров'я.

Робота з формування контингенту студентів заочного та дистанційного навчання була більш ефективною у порівнянні з минулим роком: прийом у 2021 р. – 562 особи, а у 2022 р. – 766 осіб (+ 36% до рівня прийому у минулому році). Загальний контингент заочної форми навчання станом на 1.12.2022 р. складає 1177 здобувачів вищої освіти, а дистанційної – 355 осіб. Недоліком вступної кампанії за останні роки можна вважати відсутність прийому іноземних громадян на дистанційну освіту. Не реалізований прийом іноземців на відкритих англomовних освітніх програмах спеціальностей «Менеджмент», «Право», «Комп'ютерні науки».

У 2022/2023 н.р. кафедри мають організувати освітній процес за 56 освітніми програмами заочної форми навчання та за 32 освітніми програмами підготовки на дистанційній формі, прийом за якими відбувся у 2022 році, без врахування вже існуючих програм (Табл. 1) та відповідно до

«Стратегічного плану розвитку Сумського державного університету на 2020-2026 роки» забезпечити можливість здобуття освіти за дистанційною формою навчання за більшістю освітніх програм університету. Необхідно зазначити, що для розширення освітнього меню дистанційного навчання є суттєвий резерв, кількість ліцензованих освітніх програм денної форми навчання у 2,6 рази перевищує кількість освітніх програм дистанційної підготовки. Кафедри, які мають освітні програми заочної форми навчання мають змогу реалізувати розширення переліку дистанційних освітніх програм.

Таблиця 1.

Підготовка за спеціальностями в розрізі форм навчання, прийом за якими оголошено у 2022р.

Спеціальність	Кількість освітніх програм						
	Бакалаврат			Магістратура			Загалом
	денна	заочна	дистанц	денна	заочна	дистанц	
122 Комп'ютерні науки	2	2	2	4	2	2	4
073 Менеджмент	1	1	1	1	2	2	3
131 Прикладна механіка	3	2	2	3	2	-	2
051 Економіка	2	2	1	2	2	1	2
072 Фінанси, банківська справа та страхування	2	2	1	1	2	1	2
081 Право	1	1	1	2	2	1	2
133 Галузеве машинобудування	2	1	1	1	1	1	2
061 Журналістика	1	1	1	1	1	1	2
075 Маркетинг	1	1	1	1	1	1	2
141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	1	1	1	1	1	1	2
151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	1	1	1	1	1	1	2
171 Електроніка	2	-	-	3	2	2	2
142 Енергетичне машинобудування	2	1	1	1	1	-	1
071 Облік і оподаткування	1	1	1	1	1	-	1
292 Міжнародні економічні відносини	1	1	1	1	1	-	1
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	2	1	-	1	1	1	1
281 Публічне управління та адміністрування	1	-	-	1	1	1	1
017 Фізична культура і спорт	1	1	-	1	1	-	-
035 Філологія	1	1	-	1	1	-	-
144 Теплоенергетика	1	1	-	1	1	-	-
183 Технології захисту навколишн. середовища	1	1	-	1	1	-	-
053 Психологія	1	1	-	1	-	-	-
231 Соціальна робота	1	1	-	-	-	-	-
229 Громадське здоров'я	1	-	-	1	1	-	-
101 Екологія	1	-	-	-	1	-	-
152 Метрологія та інформаційно-вимір. техніка	-	-	-	-	1	-	-
014 Середня освіта	3	-	-	-	-	-	-
153 Мікро- та наносистемна техніка	1	-	-	1	-	-	-
227 Фізична терапія, ерготерапія	1	-	-	1	-	-	-
028 Менеджмент соціокультурної діяльності	1	-	-	-	-	-	-
032 Історія та археологія	1	-	-	-	-	-	-
102 Хімія	1	-	-	-	-	-	-
113 Прикладна математика	1	-	-	-	-	-	-
121 Інженерія програмного забезпечення	1	-	-	-	-	-	-
125 Кібербезпека	1	-	-	-	-	-	-
132 Матеріалознавство	1	-	-	-	-	-	-
172 Телекомунікації та радіотехніка	1	-	-	-	-	-	-
242 Туризм	1	-	-	-	-	-	-
293 Міжнародне право	1	-	-	-	-	-	-
052 Політологія	-	-	-	1	-	-	-
163 Біомедична інженерія	-	-	-	1	-	-	-
Загалом по СумДУ	49	25	16	36	31	16	32

Моніторинг навчально-методичного забезпечення дистанційної освіти виявив, що в цілому по СумДУ виконання розробки дистанційних курсів складає 67 % від їх загальної кількості.

Аналіз (Табл. 2) свідчить, що тільки 9 кафедр мають на 100% атестовані дистанційні курси. При необхідності стовідсоткового забезпечення освітньої програми суто дистанційними курсами, на 10 навчальних підрозділах розроблення дистанційних курсів здійснюється із суттєвим відставанням від затверджених графіків підготовки, а на 6 кафедрах наявність дистанційних курсів складає 55 % і менше, що ставить під загрозу надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти.

Таблиця 2.

Навчально-методичне забезпечення на рівні кафедр (%)

Кафедра	Дистанц. ¹	Заочна ²
Іноземних мов	100	100
Кримінально-правових дисциплін та судочинства	100	100
Математичного аналізу і методів оптимізації	100	100
Міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства	100	100
Прикладної математики та моделювання складних систем	100	100
Фундаментальної юриспруденції та конституційного права	100	100
Економічної кібернетики	100	94
Електроніки та комп'ютерної техніки	100	62
Електроніки, загальної та прикладної фізики	100	-
Електроенергетики	95	77
Журналістики та філології	93	31
Бухгалтерського обліку та оподаткування	86	100
Економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування	77	96
Фінансових технологій і підприємництва	77	75
Адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки	73	100
Інформаційних технологій	72	89
Хімічної інженерії	71	60
Комп'ютеризованих систем управління	67	71
Кібербезпеки	67	67
Технічної теплофізики	55	73
Комп'ютерних наук	49	79
Прикладної гідроаеромеханіки	45	82
Маркетингу	39	55
Управління імені Олега Балацького	28	53
Технології машинобудування, верстатів та інструментів	7	44
Германської філології	-	100
Громадського здоров'я	-	100
Історії	-	100
Комп'ютерної механіки імені В.Марцинковського	-	100
Мовної підготовки іноземних громадян	-	100
Прикладного матеріалознавства і ТКМ	-	100
Теоретичної та прикладної хімії	-	100
Фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини	-	90
Екології та природоохоронних технологій	-	81
Міжнародних економічних відносин	-	62
Фізичного виховання і спорту	-	58
Психології, політології та соціокультурних технологій	-	41
Загалом по СумДУ:	67	73

¹ - стан розроблення дистанційних курсів;

² - навчально-методичне забезпечення заочних освітніх програм.

Загальноуніверситетський показник навчально-методичного забезпечення для заочної освіти складає 73 % (Табл. 2). На 100 % виконані навчально-методичні комплекси на 15 кафедрах. При необхідності стовідсоткового забезпечення, неповне виконання (в межах 73 % – 95 %) є на 10 кафедрах та на 11 кафедрах рівень забезпечення заочних освітніх програм складає 71 % і менше,

що в цілому свідчить про неякісне надання освітніх послуг студентам заочної форми навчання на відповідних кафедрах.

Під час перевірки готовності до навчального року оцінювалося виконання планів видання методичного забезпечення заочної освіти. Кафедри планують видання методичного матеріалу від потреби забезпечення дисциплін навчального плану підготовки здобувачів заочної освіти. Стан виконання планів видань по підрозділам університету складає 41% від запланованої кількості 461 одиниць (Табл.3). Із 36 кафедр, які забезпечують підготовку здобувачів освіти заочної форми навчання, тільки одна кафедра на 100% виконала план методичних видань. Це свідчать про недостатній рівень координації планування щодо потреби видання навчально-методичного забезпечення на кафедрах.

Таблиця 3.

Виконання планів видання методичного забезпечення у 2021-2022 н. р.

Кафедра	План, од.	Видано	
		од.	%
Фундаментальної юриспруденції та конституційного права	3	3	100
Кримінально-правових дисциплін та судочинства	9	7	78
Адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки	8	6	75
Міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства	4	3	75
Іноземних мов	7	5	71
Інформаційних технологій	6	4	67
Електроніки та комп'ютерної техніки	22	14	64
Бухгалтерського обліку та оподаткування	8	5	62
Германської філології	18	11	61
Комп'ютерної механіки імені Володимира Марцинковського	10	6	60
Фізичного виховання і спорту	5	3	60
Технології машинобудування, верстатів та інструментів	33	19	58
Управління імені Олега Балацького	25	14	56
Екології та природоохоронних технологій	50	25	50
Електроенергетики	2	1	50
Міжнародних економічних відносин	11	5	45
Технічної теплофізики	16	7	44
Хімічної інженерії	9	4	44
Психології, політології та соціокультурних технологій	12	5	41
Економічної кібернетики	8	2	40
Комп'ютеризованих систем управління	5	2	40
Комп'ютерних наук	13	5	38
Математичного аналізу і методів оптимізації	11	4	36
Прикладної математики та моделювання складних систем	10	3	30
Економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування	13	3	23
Прикладного матеріалознавства і ТКМ	22	4	18
Фінансових технологій і підприємництва	27	5	18
Прикладної гідроаеромеханіки	94	15	16
Громадського здоров'я	0	0	0
Журналістики та філології	0	0	0
Історії	0	0	0
Кібербезпеки	0	0	0
Маркетингу	0	0	0
Мовної підготовки іноземних громадян	0	0	0
Теоретичної та прикладної хімії	0	0	0
Фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини	0	0	0
Загалом по СумДУ	461	190	41

В умовах швидкозмінних технологій та тенденцій суспільного розвитку викликає сумнів мотивація відсутності планування видання методичного забезпечення для заочної форми на кафедрах «Громадського здоров'я», «Журналістики та філології», «Історії», «Кібербезпеки», «Маркетингу», «Мовної підготовки іноземних громадян», «Теоретичної та прикладної хімії», «Фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини», оскільки це обмежує інформаційне забезпечення контенту освітньої програми здобувачів заочної освіти, для яких переважна більшість годин на вивчення дисциплін відводиться на самостійну роботу.

Розглянувши питання «Стан організаційної роботи та методичного забезпечення заочної та дистанційної форм навчання та основні завдання щодо підвищення якості підготовки фахівців в сучасних умовах» Вчена рада університету відзначає, що розвиток заочної та дистанційної освіти є стратегічним завданням СумДУ, а якісне забезпечення освітнього контенту - складовою діяльності навчальних підрозділів.

Враховуючи тенденції та чинники, що впливають на формування контингенту, а також необхідність підвищення організаційного та навчально-методичного забезпечення дистанційної та заочної освіти, **вчена рада постановляє:**

1. Відповідно до «Стратегічного плану розвитку Сумського державного університету на 2020-2026 роки» забезпечити до 31 грудня 2026 року можливість здобуття освіти за дистанційною формою навчання за переважною більшістю (не менше ніж 90 %) освітніх програм університету. Директорам інститутів/деканам факультетів до 31 грудня 2022 року підготувати та надати на затвердження у встановленому порядку поетапні плани реалізації вищезазначеного завдання. У планах передбачити пріоритетність забезпечення спеціальностей дистанційної форми навчання, які визначені у ЄДЕБО та за якими наявна заочна форма навчання при відсутності дистанційної.

2. Розробити стратегію інформаційно-рекламної діяльності щодо популяризації дистанційної освіти, розраховану на здобувачів, які знаходяться зокрема і за кордоном. При цьому:

а) з метою реалізації відповідної рекламної політики, заступникам директорів/деканів із заочно-дистанційної та профорієнтаційної роботи вивчити досвід провідних закордонних закладів освіти;

б) інститутам/факультетам в інформаційно-рекламних матеріалах, що розробляються, акцентувати увагу про переваги дистанційної форми навчання освітніх програм підготовки;

в) ДДОПР сумісно з інститутами/факультетами розробити рекламний відеоролик щодо особливостей навчання за дистанційною освітою;

г) ЦЗДВН створити профільні групи у месенджерах для інформаційно-консультативної підтримки абітурієнтів;

д) ЦЗДВН розширити співпрацю з відділами освіти, територіальними громадами та територіальними центрами дистанційних комунікацій щодо проведення дистанційних тренувальних вступних випробувань та організації онлайн занять з підготовки до вступних випробувань, в тому числі, для вступників із особливо небезпечних територій;

е) ОМЦТЕН оновити рекламу сучасних інтерактивних технологій (інструментів) організації дистанційного навчання в СумДУ;

Термін виконання: до 01 лютого 2023 р.

3. Забезпечити впровадження англомовних дистанційних програм із виходом на міжнародний ринок on-line навчання. До 1 березня 2023 року провести роботу з фірмами-контрактерами щодо формування контингенту студентів-іноземців на дистанційних програмах підготовки. У 2023 році забезпечити прийом іноземних громадян на англомовні освітні програми спеціальностей «Менеджмент», «Право», «Комп'ютерні науки».

Відповідальні: перший проректор Леонов С. В., директор ДМО Божко М.О, директор ЦЗДВН Мелейчук С. С.

4. Активізувати на кафедрах виконання заходів щодо розроблення дистанційних курсів та комплексів навчально-методичного забезпечення. Підготувати відповідні накази та графіки ліквідації недоліків на кафедрах із розроблення дистанційних курсів та навчально-методичних матеріалів для заочної освіти.

Відповідальні: проректор із НІПР Бріжаний О. В., директор ЦЗДВН Мелейчук С. С. декани факультетів /директори інститутів, завідувачі кафедр.

Термін виконання: до 01 березня 2023 р.

5. Рекомендувати ректорату розглянути питання щодо внесення змін у діючу нормативну базу університету в частині стимулювання розроблення дистанційних курсів, у тому числі при оголошенні вперше прийому за освітньою програмою дистанційної форми навчання шляхом авансованого виділення на поточний навчальний рік додаткового штату ПВС у розрахунку на певну кількість кредитів на кожен дистанційний курс, що розроблено вперше (за умови його атестації у встановленому порядку). Цей механізм застосовувати до першого випуску за дистанційною формою.

Відповідальні: перший проректор Леонов С. В., проректор з НПП Бріжатий О.В., директор ЦЗДВН Мелейчук С. С.

Термін виконання: до 01 квітня 2023р.

6. Проаналізувати ефективність роботи наявних рецензентів, експертів, тьюторів випускових кафедр та запропонувати заходи щодо посилення їх функцій в системі дистанційного навчання.

Відповідальні: директор ЦЗДВН Мелейчук С. С., директор ОМЦТЕН Зубань Ю. О., заступники директорів (деканів) із заочно-дистанційної форми навчання.

Термін виконання: до 01 травня 2023р.

7. Проаналізувати та надати пропозиції щодо більш широкого та всебічного залучення можливостей онлайн студії, вебінар-студії та ТЦДК для технічного забезпечення навчального процесу зі студентами заочної та дистанційної форм навчання.

Відповідальні: перший проректор Леонов С. В., проректор з НПП Бріжатий О.В., директор ЦЗДВН Мелейчук С.С., директор ОМЦТЕН Зубань Ю.О.

Термін виконання: до 01 травня 2023р.

Схвалено вченою радою СумДУ (протокол №6 від 8 грудня 2022 року)

Голова вченої ради

Анатолій ВАСИЛЬЄВ

Секретар

Анатолій РУБАН